

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

УДК 657.221

О. Е. Кузьмінська, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙ БАНКУ В АСОЦІЙОВАНІ І ДОЧІРНІ КОМПАНІЇ

Розглянуто питання формування положень облікової політики банку щодо інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії, організації технології облікового процесу за стадіями первинного, поточного і підсумкового обліку інвестицій в асоційовані і дочірні компанії, удосконалення організації поточного обліку і фінансової звітності за інвестиціями банку в асоційовані і дочірні компанії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облікова політика, банк, інвестиції, дочірня компанія, асоційована компанія, організація обліку, консолідована фінансова звітність.

Інтеграційні процеси, притаманні ринковій економіці, призводять до об'єднання економічних одиниць, поглиблення їх взаємодії, утворення консолідованих груп, у тому числі, у банківському секторі економіки України. Одним з варіантів концентрації банків є пряме або опосередковане придбання, набуття у власність іншим способом або одержання в управління часток (акцій, паїв), що забезпечує досягнення чи перевищення 25 % або 50 % голосів у вищому органі управління об'єктом інвестування. Тобто, формування на зазначеній основі консолідованих банківських груп безпосередньо пов'язане зі здійсненням материнським банком фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні компанії. В умовах гармонізації і стандартизації обліку впровадження принципів і норм міжнародних стандартів в облікову практику банків щодо інвестиційної діяльності ускладнюється довгостроковим

характером інвестиційних операцій, економічною нестабільністю, а також динамічністю процесу розроблення і впровадження уточнених або нових міжнародних стандартів фінансової звітності. Тому особливого значення набувають питання забезпечення адаптивності національної облікової системи до міжнародних уніфікованих принципів, норм і правил; використання в обліковій політиці банку — інвестора науково-обґрунтованих методів, способів, процедур ведення обліку інвестицій в асоційовані і дочірні компанії.

Аналіз публікацій вітчизняних науковців за темою дозволяє стверджувати, що предметом більшості досліджень є методика обліку фінансових інвестицій. Зокрема, питання методики обліку довгострокових інвестицій суб'єктів підприємницької діяльності в асоційовані і дочірні компанії та формування консолідованої звітності розкриті у монографії Л. І. Лук'яненко, О. В. Небильцової, Р. С. Коршикової [1], питання методики обліку діяльності консолідованої групи підприємств досліджені у монографії В. М. Костюченко [2], загальні питання формування облікової політики банків та методики бухгалтерського обліку фінансових інструментів у банках освітлені у статтях Л. М. Кіндрацької [3, 4], питання реформування бухгалтерського обліку в банках та розкриття інформації у фінансовій звітності розглянуті у статтях В. І. Ричаківської [5, 6], окремі питання обліку фінансових інвестицій банків розкриваються у роботах Л. П. Снігурської [7, 8]. Питання організації обліку інвестицій банків у дочірні та асоційовані компанії у фаховій літературі освітлені недостатньо. Потребують наукового обґрунтування питання формування положень облікової політики банку щодо інвестицій в асоційовані і дочірні компанії, організації технології облікового процесу за стадіями первинного, поточного і підсумкового обліку, удосконалення організації поточного обліку і фінансової звітності за інвестиціями банку в асоційовані і дочірні компанії.

Методика обліку базується на застосуванні таких елементів методу бухгалтерського обліку, як первинна документація, відображення інформації з первинних документів за допомогою подвійного запису на рахунках та в облікових регістрах, інвентаризація, оцінка, калькулювання, складання балансу та звітності. Організація бухгалтерського обліку (фінансового, управлінського та податкового) охоплює сукупність методів і заходів, спрямованих на оптимальне функціонування обліку та його подальший розвиток. Конкретизація правил обліку операцій банку здійснюється за допомогою специфічного організаційного регламента бухгалтер-

ського обліку — облікової політики, яка охоплює сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються банком для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. До зазначених процедур доцільно віднести порядок заповнення і підписання первинних документів, правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, порядок реєстрації облікової інформації у реєстрах аналітичного і синтетичного обліку.

Облікова політика щодо оцінки і визнання основних статей фінансової звітності банку розкривається за першою приміткою до річного фінансового звіту. Отже, саме вона дозволяє узгодити процеси ведення обліку операцій банку та складання фінансової звітності. Без такого регламентуючого розпорядчого документа та його додержання бухгалтерський облік не відповідатиме принципу послідовності, а фінансова звітність не буде зрозуміла користувачам.

За інвестиціями банку в асоційовані і дочірні компанії в обліковій політиці підлягають розкриттю такі питання:

підходи щодо класифікації фінансових інвестицій (інвестицій в асоційовані чи дочірні компанії);

первинне визнання фінансових інвестицій при придбанні або заміні на інший фінансовий актив;

оцінка фінансових інвестицій на дату балансу (за собівартістю для інвестицій у дочірні компанії з визнанням витрат від зменшення корисності таких інвестицій та за методом участі у капіталі для інвестицій в асоційовані компанії);

порядок відображення в обліку доходів за довгостроковими вкладеннями банку в цінні папери за принципом нарахування, а саме дивідендних доходів за інвестиціями в асоційовані і дочірні компанії;

порядок оцінки ризику цінного папера (у тому числі порядок оцінки ризику емітента, наявності додаткового забезпечення та/або рейтингових оцінок).

Інформація в обліковій системі банку проходить три послідовні стадії — первинного, поточного і підсумкового обліку. На стадії первинного обліку здійснюється документальне оформлення операції, її фіксація у первинному документі. Стосовно організації технології первинного обліку інвестицій в асоційовані і дочірні компанії повинні бути вирішені завдання з організації документообігу, а саме: визначення складу первинних документів, якими оформляються операції; переліку реквізитів тих первинних документів, які розробляються банком самостійно; роз-

роблення правил документообігу первинних документів від моменту їх складання або надходження до передачі в архів або відправлення.

На стадії поточного обліку інформація з первинних документів переноситься через систему синтетичних і аналітичних рахунків до облікових реєстрів. З метою організації поточного обліку інвестицій в асоційовані і дочірні компанії необхідно з усієї номенклатури синтетичних рахунків бухгалтерського обліку відібрати ті, на яких будуть відображені вказані операції та розробити перелік бухгалтерських записів. Організацію аналітичного обліку вказаних операцій кожний банк здійснює самостійно, керуючись вимогами НБУ, обліковою політикою банку, внутрішніми правилами кодування рахунків, іншими регламентами з обліку.

Інвестиції материнського банку в асоційовані і дочірні компанії первісно оцінюються та відображаються в обліку за собівартістю, тобто, за ціною придбання цінного папера, уключаючи накопичені проценти, а також витрати на операції з придбання цінних паперів. Витрати за операціями з придбання таких інвестицій збільшують її балансову вартість на дату придбання. Інвестиції в асоційовані компанії обліковуються за методом участі в капіталі, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму частки інвестора в чистому прибутку (збитку) об'єкта інвестування за звітний період та на суму частки інвестора в сумі зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування за звітний період [9].

За інвестиціями в дочірні компанії, облік яких здійснюється за собівартістю з урахуванням зменшення корисності, інвестор складає консолідовану фінансову звітність.

У разі перевищення на дату придбання вартості придбання інвестиції в асоційовані і дочірні компанії над часткою банку — інвестора в справедливій вартості чистих активів (придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань) виникає гудвіл. Гудвіл має визнаватись в обліку материнського банку як складова вартості інвестиції та оцінюватися за собівартістю з урахуванням зменшення корисності, причому переглядати гудвіл на предмет зменшення корисності банки повинні щорічно.

У разі перевищення на дату придбання частки материнського банку в справедливій вартості чистих активів над вартістю придбання інвестицій в асоційовані і дочірні компанії виникає негативний гудвіл. За наявності негативного гудвілу материнському банку слід перевірити ідентифікацію та оцінку ідентифікованих

активів і зобов'язань та оцінку вартості придбання. Негативний гудвіл у повній сумі визнається доходом під час первісного визнання інвестиції в обліку.

На дату здобуття материнським банком контролю або суттєвого впливу інвестиції відображаються в обліку за відповідними рахунками розділів 41 «Інвестиції в асоційовані компанії» і 42 «Інвестиції в дочірні компанії». Інформація деталізується за рахунками синтетичного обліку в розрізі об'єктів інвестування (табл. 1).

Таблиця 1

**РАХУНКИ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙ БАНКУ
В АСОЦІЙОВАНІ І ДОЧІРНІ КОМПАНІЇ [10]**

Шифр рахунку	Назва синтетичного рахунку
1	2
1200 А 1500 АП 2600 АП 2620 АП 2650 АП	кореспондентські рахунки: «Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України»; «Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках»; поточні рахунки: «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; «Кошти на вимогу фізичних осіб»; «Кошти на вимогу небанківських фінансових установ»
4102 А 4103 А 4105 А 4202 А 4203 А 4205 А 4208 А 5103 П 6300 П 6310 П 6311 П 7310 А 7311 А	група 410 «Інвестиції в асоційовані компанії»: «Інвестиції в асоційовані банки»; «Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи»; «Інвестиції в інші асоційовані компанії»; група 420 «Інвестиції в дочірні компанії»: «Інвестиції в дочірні банки»; «Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи»; «Інвестиції в інші дочірні компанії»; «Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії»; група 510 «Результати переоцінки»: група 510 «Результати переоцінки інвестицій в асоційовані компанії»; група 630 «Дохід у вигляді дивідендів»: «Дохід у вигляді дивідендів»; група 631 «Дохід від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії»: «Дохід від інвестицій в асоційовані компанії»; «Дохід від інвестицій у дочірні компанії»; група 731 «Втрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії»: «Втрати від інвестицій в асоційовані компанії»; «Втрати від інвестицій у дочірні компанії»

Згідно вимог НБУ щодо організації операційної діяльності в банках операції банки можуть проводити за наявності дозволу керівництва, свідченням якого є затверджені керівництвом правила (процедури) операції [11]. З метою розроблення операційних процедур (правил операцій) доцільно виокремити етапи облікового супроводу інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії.

Початковим етапом облікового супроводження довгострокових інвестицій банку є відображення в обліку материнського банку інвестицій на суму вартості придбання:

Щодо інвестицій в асоційовані компанії — на дату отримання суттєвого впливу:

Дебет рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки»

Кредит рахунку «Кореспондентський рахунок».

Щодо інвестицій в дочірні компанії — на дату здобуття контролю:

Дебет рахунку 4202 «Інвестиції в дочірні банки»

Кредит рахунку «Кореспондентський рахунок».

За наявності негативного гудвілу здійснення інвестицій в асоційовані компанії супроводжуватиметься такими записами:

Дебет рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки» — на суму, що дорівнює частці інвестора в справедливій вартості ідентифікованих активів і зобов'язань.

Кредит рахунку «Кореспондентський рахунок» — на суму, що дорівнює вартості придбання.

Кредит рахунку 6310 «Дохід від інвестицій в асоційовані компанії» — на суму, що дорівнює різниці між вартістю придбання і часткою інвестора в справедливій вартості ідентифікованих активів і зобов'язань.

Визнання в обліку негативного гудвілу, що виник при здійсненні інвестицій в дочірні компанії відображається записами:

Дебет рахунку 4202 «Інвестиції в дочірні банки» — на суму, що дорівнює частці інвестора в справедливій вартості ідентифікованих активів і зобов'язань.

Кредит рахунку «Кореспондентський рахунок» — на суму, що дорівнює вартості придбання.

Кредит рахунку 6311 «Дохід від інвестицій в дочірні компанії» — на суму, що дорівнює різниці між вартістю придбання і часткою інвестора в справедливій вартості ідентифікованих активів і зобов'язань.

Наступним етапом облікового супроводження інвестицій в асоційовані компанії є застосування методу участі у капіталі,

тобто, облік з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу емітента. Балансова вартість фінансових інвестицій змінюється на суму, яка є часткою банку в чистому прибутку або збитку асоційованої компанії за звітний період з визнанням цієї суми у складі доходів або витрат від участі у капіталі, що відображається в обліку записами:

При збільшенні балансової вартості інвестиції в асоційовану компанію:

Дебет рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки»

Кредит рахунку 6310 «Дохід від інвестицій в асоційовані компанії».

При зменшенні балансової вартості інвестиції в асоційовану компанію:

Дебет рахунку 7310 «Втрати від інвестицій в асоційовані компанії»

Кредит рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки».

Балансова вартість фінансових інвестицій збільшується (зменшується) на частку банку в сумі зміни загальної величини власного капіталу емітента за звітний період (крім змін за рахунок чистого прибутку (збитку) за звітний період) з уключенням (виключенням) цієї суми до іншого додаткового капіталу банку. Визнання змін у власному капіталі емітента відображається в обліку записами:

Збільшення вартості фінансових інвестицій у зв'язку зі збільшенням власного капіталу емітента корпоративних прав:

Дебет рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки»

Кредит рахунку 5103 «Результат переоцінки інвестицій в асоційовані компанії».

Зменшення вартості фінансових інвестицій у зв'язку зі зменшенням власного капіталу емітента корпоративних прав:

Дебет рахунку 5103 «Результат переоцінки інвестицій в асоційовані компанії»

Кредит рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки».

У разі перевищення суми зменшення частки банку у власному капіталі емітента корпоративних прав над залишком на рахунку 5103 «Результат переоцінки інвестицій в асоційовані компанії» така різниця компенсується за рахунок прибутку минулих років, або при відсутності нерозподілених прибутків минулих років зараховується до складу збитків минулих років таким записом:

Дебет рахунків 5030 «Нерозподілені прибутки минулих років», або 5031 «Непокриті збитки минулих років»

Кредит рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки».

Зменшення балансової вартості фінансових інвестицій в асоційовані компанії відображають в обліку до досягнення балансовою вартістю нульового рівня і надалі обліковують за нульовою вартістю. Якщо надалі асоційована компанія звітує про чисті прибутки, в обліку материнського банку на суму, що перевищує раніше визнані збитки, здійснюють запис:

Дебет рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки»

Кредит рахунку 6310 «Дохід від інвестицій в асоційовані компанії».

Окремим етапом облікового супроводу інвестицій банку в асоційовані компанії є визнання дивідендів від інвестицій. Балансова вартість інвестицій в асоційовані компанії зменшується на суму визнаних дивідендів за цими інвестиціями, які сплачені емітентом корпоративних прав. В обліку така операція відображається записом:

Дебет рахунку «Кореспондентський рахунок»

Кредит рахунку 4102 «Інвестиції в асоційовані банки».

За інвестиціями банку в дочірні компанії етапом облікового супроводу слід виокремити визнання права на отримання дивідендів, що відображається в обліку записом:

Дебет рахунку 4208 «Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії»

Кредит рахунку 6300 «Дивідендний дохід».

При отриманні дивідендів від дочірньої компанії в обліку материнського банку здійснюють запис:

Дебет рахунку «Кореспондентський рахунок»

Кредит рахунку 4208 «Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії».

Невід'ємним етапом облікового супроводження інвестицій в асоційовані і дочірні компанії є визнання зменшення їх корисності (у тому числі гудвілу), яке відображається в обліку записами:

Дебет рахунків 7310 «Втрати від інвестицій в асоційовані компанії», або 7311 «Втрати від інвестицій в дочірні компанії»

Кредит рахунків 4102 «Інвестиції в асоційовані банки», або 4202 «Інвестиції в дочірні банки».

Порядок поточного обліку інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії узагальнює рис. 1.

На стадії підсумкового обліку інформацію з облікових реєстрів відображають за відповідними статтями звітних форм. Інформація щодо інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії розкривається за такими статтями фінансових звітів [12]: статті 8 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» і 11 «Гудвіл» активу річного балансу, статті 20 «Результат від участі у капіталі»

і 17 «Інші операційні доходи» річного звіту про фінансові результати, статті 32 «Придбання дочірніх компаній за мінусом отриманих грошових коштів», 34 «Придбання асоційованих компаній», 3 «Прибуток від інвестицій в асоційовані компанії» (непрямий метод) звіту про рух грошових коштів. Інформація деталізується за такими примітками до річної фінансової звітності банку: 1 «Облікова політика», 11 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії», 13 «Гудвіл», 30 «Інші операційні доходи», 44 «Об'єднання компаній».

Облікова політика консолідованої групи, основою якої є політика материнського банку, розкривається за приміткою 1.3 «Консолідована фінансова звітність»: наводиться перелік учасників консолідованої групи, показники річної звітності яких включені до консолідованого фінансового звіту; описується характер відносин між материнським банком і дочірньою, асоційованою компаніями, якщо материнський банк не володіє в дочірній компанії (прямо чи опосередковано) більше ніж половиною голосів. Також розкривається характер та ступінь будь-яких важливих обмежень щодо здатності асоційованої компанії передавати кошти материнському банку у формі дивідендів грошовими коштами або здійснювати операції з повернення позик чи авансових платежів. Наводиться інформація про зміни протягом звітного періоду, унаслідок чого материнський банк утратив контроль над діяльністю дочірньої компанії; методи консолідації, що застосовувалися до кожного окремого учасника консолідованої групи, у тому числі: обґрунтування підстав для використання методу повної консолідації, якщо частка консолідованої групи в статутному капіталі учасника становить менше ніж 50 %; обґрунтування підстав для використання методу участі в капіталі, якщо частка консолідованої групи в статутному капіталі учасника становить менше ніж 20 %; обґрунтування підстав для використання методу участі в капіталі для виняткових ситуацій, а також винятків за кожним методом консолідації; причини, за якими показники фінансової звітності дочірньої або асоційованої компаній не включені до консолідованої фінансової звітності; облік різниць, що виникають під час складання першої консолідованої звітності; невизнану частку збитків асоційованої компанії за звітний період та на кумулятивній основі, якщо материнський банк припинив визнання своєї частки в збитках асоційованої компанії; свою частку в непередбачених зобов'язаннях асоційованої компанії, за які материнський банк несе солідарну відповідальність з іншими інвесторами; непередбачені зобов'язання, які виникають унаслідок

роздільної відповідальності материнського банку та інших інвесторів за всіма або за частиною зобов'язань асоційованої компанії; у разі зміни ознак класифікації діяльності господарської одиниці за межами України надання інформації про характер та причини зміни, вплив зміни на капітал, на прибуток (збиток) за попередній рік, якщо така зміна відбулася на початку попереднього року; методи переоцінки, визначення справедливої вартості придбаних активів і зобов'язань; методи консолідації, що використовуються з метою надання зіставної інформації у разі змін периметра консолідації.

Інформацію підсумкового обліку інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії узагальнює табл. 2.

Таблиця 2

РОЗКРИТТЯ У РІЧНІЙ ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ БАНКУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІНВЕСТИЦІЇ В АСОЦІЙОВАНІ І ДОЧІРНІ КОМПАНІЇ

Форми фінансової звітності	Статті форм фінансової звітності	Розрахунок статті (рахунки)	Примітки до річної фінансової звітності
			1» Облікова політика» — розкриваються методичні підходи до формування статей фінансової звітності
Баланс	8 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» 12 «Гудвіл»	Групи рахунків 410, 420	11 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» — розкриваються причини змін балансової вартості інвестицій в асоційовані і дочірні компанії та фінансові показники асоційованих і дочірніх компаній 13 «Гудвіл» розкриваються причини зміни гудвілу а також порядок визнання зменшення корисності гудвілу
Звіт про фінансові результати	20 «Результат від участі у капіталі» 17 «Інші операційні доходи»	Аналітичні рахунки рахунків 6310, 6311, (7310), (7311) Аналітичні рахунки рахунків 6300, 6310, 6311	11 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» — розкривається інформація про дохід від участі у капіталі 30 «Інші операційні доходи» — розкривається інформація про дивідендний дохід та негативний гудвіл, визнаний як дохід
Звіт про рух грошових коштів	32 «Придбання дочірніх компаній за мінусом отриманих грошових коштів» 34 «Придбання асоційованих компаній» 3 «Прибуток від інвестицій в асоційовані компанії» (непрямий метод)		44 «Об'єднання компаній» — розкривається інформація про придбані активи, зобов'язання та гудвіл, що виник 11 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» — розкривається інформація про придбані асоційовані компанії

Внаслідок проведеного дослідження виявлені суттєві відмінності у порядку обліку інвестицій у дочірні і асоційовані компанії на балансі материнського банку. Втім, у фінансовій звітності інвестиції банку в асоційовані і дочірні компанії розкриваються загальною сумою за однойменною статтею балансу [12]. Такий підхід ускладнює процес складання консолідованої фінансової звітності групи, оскільки щодо інвестицій в асоційовані і дочірні компанії застосовують різні методи консолідації — відповідно, участі у капіталі і повної консолідації. Розкриття інформації про інвестиції в асоційовані компанії і в дочірні компанії у балансі материнського банку за окремими статтями сприятиме прозорості інформації фінансових звітів банків, а також оптимізації процедур консолідації щодо застосування методів повної консолідації та участі у капіталі.

Виокремлені етапи облікового супроводу інвестицій банку в асоційовані і дочірні компанії можуть слугувати основою розподілу повноважень між працівниками відповідних фронт і бек-офісів банку і можуть бути використані для розроблення операційних процедур (правил операцій) за інвестиціями в асоційовані і дочірні компанії.

Порядок розкриття інформації про гудвіл у фінансовій звітності банку потребує уточнень: сума гудвілу, що виник при здійсненні інвестицій в асоційовані і дочірні компанії входить до розрахунку статті 8 «Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії» річного балансу, а за статтею 12 «Гудвіл» розкривається інформація про зміну гудвілу, пов'язаного з придбанням асоційованих та дочірніх компаній а також дані для перевірки зменшення корисності гудвілу, придбаного шляхом об'єднання бізнесу, що суттєво ускладнює дотримання критерію зрозумілості фінансової звітності.

Література

1. Лук'яненко Л. І., Небільцова О. В., Коршикова Р. С. Облік фінансових інвестицій: методологія та проблеми міжнародної уніфікації. Монографія. — К.: КНЕУ, 2005. — 172 с.
2. Костюченко В. М. Облік і аналіз діяльності групи підприємств як єдиної економічної одиниці: Монографія. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 504 с.
3. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік в управлінні банками // Вісник НБУ. — 2007. — № 7. — С. 49—51.
4. Кіндрацька Л. М. Врахування вимог міжнародних стандартів при побудові методики обліку фінансових інструментів у банках України// Вісник НБУ. — 2006. — № 8. — С. 38—46.

5. Ричаківська В. І. Бухгалтерський облік: досвід реформування в банківській системі // Проблеми формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. Спец. випуск. Проблеми трансформації бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в системі міжнародних стандартів. — К.: КНЕУ, 2001. — 296 с. — С. 29—39.

6. Ричаківська В. І. Проблеми розкриття інформації у фінансовій звітності банків // Вісник НБУ. — 2004. — № 7. — С. 4—6.

7. Снігурська Л. П. Особливості застосування методу ефективної процентної ставки за фінансовими інструментами з плаваючою номінальною процентною ставкою // Вісник НБУ. — 2008. — № 10. — С. 34—39.

8. Снігурська Л. П. Відображення в обліку переукласифікації цінних паперів // Вісник НБУ. — 2006. — № 8. — С. 46—55.

9. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ 03.10.2005 № 358 // www.rada.gov.ua.

10. План рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкція по його застосуванню, затверджені Постановою Правління НБУ 17.06.2004 №280 зі змінами // www.rada.gov.ua.

11. Положення про організацію операційної діяльності в банках України. Затверджена постановою Правління НБУ №254 від 18.06.2003 р. // www.rada.gov.ua.

12. Інструкція про порядок складання і оприлюднення фінансової звітності банків України затверджене Постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 481 // www.rada.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 27.11.2008

УДК 657.471+336.717.16(477)

В. Ю. Плаксова, аспірантка,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ПРАКТИКУ БАНКІВ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу проблеми впровадження управлінського обліку в банківській системі. Здійснено історичний екскурс причин практичної нереалізованості управлінського обліку в банках. Виведено сучасні стримуючі фактори його впровадження. Розглянуто етапи впровадження управлінського обліку. Показано, що інформаційні системи, створені на підставі управлінського обліку, є основою для прийняття рішень керівництвом комерційного банку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: управлінський облік, банк, автоматизація, центри відповідальності.